

Crna Gora

Ministarstvo vanjskih poslova

Generalni direktorat za ekonomsku i kulturnu diplomatiju

22. novembar 2019. godine

Predmet: Informacija o realizaciji pripremih aktivnosti za učešće Crne Gore na Svjetskoj izložbi "Expo 2020 Dubai"

Uvod

Naredno izdanje Svjetske izložbe-EXPO 2020 pod krovnom temom "**Povezivanje umova, stvaranje budućnosti**" biće organizovano u Dubaiju, Ujedinjeni Arapski Emirati, od 20. oktobra 2020. do 10. aprila 2021. godine. Expo 2020 privući će preko **25 miliona posjeta** - od čega će preko 70% posjetilaca doći iz inostranstva, a 20% ili **oko 5 miliona od ukupnog broja posjetilaca biće direktni predstavnici biznis sektora**. Na Expo-u 2020 predstaviće se 190 zemalja što nastup na ovom važnom globalnom događaju čini **izuzetnom prilikom za jačanje međunarodnog brendinga** Crne Gore. Imajući u vidu činjenicu da je ovo prvi Expo koji se održava na prostoru Bliskog istoka, Afrike i Južne Azije biće prilika za Crnu Goru za **iniciranje novih i pospješivanje već postojećih ekonomskih i investicionih veza** sa gradom i zemljom domaćinom, zatim sa zemljama Persijskog zaliva, kao i sa širim regionom.

Učešće Crne Gore na Svjetskoj izložbi će biti četvrto po redu. Kao Knjaževina Crna Gora, naša država se prvi put predstavila na Expo-u u Liježu, 1905. godine. Nakon obnove nezavisnosti, Crna Gora je učestvovala na Expo-u u Šangaju 2010. godine kada je crnogorski paviljon obišlo 2,484,535 posjetilaca i na Expo-u u Milanu 2015. godine, na kojem je naš paviljon osvojio nagradu za najljepši paviljon u kategoriji klastera, a posjetilo ga je gotovo pola miliona posjetilaca.

Cijeneći izuzetno dobre odnose Crne Gore i Ujedinjenih Arapskih Emirata, **Crna Gora je jedna od prvih država koje su potvrdile učešće na Expo-u** u Dubaiju¹. Nadležna institucija za koordinaciju učešća Crne Gore na Expo-u 2020 je Ministarstvo vanjskih poslova, odnosno Generalni direktorat za ekonomsku i kulturnu diplomatiju. Odlukom Vlade br. 07-3907 sa sjednice održane 21. decembra 2017. godine i Odlukom o izmjeni Odluke o obrazovanju Organizacionog odbora za učešće Crne Gore na Svjetskoj izložbi EXPO 2020 sa sjednice održane 26. Septembra 2019. godine formiran je **Organizacioni odbor za učešće Crne Gore**

¹ Učešće je potvrđeno pismom tadašnjeg predsjednika Vlade Mila Đukanovića potpredsjedniku i premijeru Ujedinjenih Arapskih Emirata, vladaru Dubajja šeiku Muhamedu bin Rašidu Al Maktumu, 23. juna 2016. godine.

na **Svjetskoj izložbi Expo 2020 Dubai** čija je osnovna nadležnost donošenje odluka o načinu predstavljanja i nadgledanje pripreme i realizacije učešća Crne Gore na Expo-u 2020. Predsjednik Organizacionog odbora je potpredsjednik Vlade za ekonomsku politiku i finansijski sistem **mr Milutin Simović**, a članovi su predstavnici nekoliko resora:

- **Dušanka Jeknić**, ambasadorica Crne Gore u Ujedinjenim Arapskim Emirataima i generalna komesarica paviljona Crne Gore,
- **Miodrag Kankaraš**, generalni sekretar u Ministarstvu vanjskih poslova,
- **Tamara Mugoša**, v.d. generalna direktorka Generalnog direktorata za ekonomsku i kulturnu diplomatiju u Ministarstvu vanjskih poslova,
- **Saša Radulović**, državni sekretar u Ministarstvu održivog razvoja i turizma,
- **Marija Vukčević**, v.d. generalne direktorke Direktorata za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći u Ministarstvu finansija,
- **Radosav Babić**, generalni direktor Direktorata za transformaciju i investicije u Ministarstvu ekonomije,
- **Ranka Jovanović**, savjetnica u Kabinetu ministra kulture,
- **Ivan Tomović**, predstavnik Ministarstva nauke,
- **Ivan Saveljić**, potpredsjednik Privredne komore Crne Gore i generalni komesar paviljona Crne Gore na Expo-u 2015 u Milanu,
- **Vatroslav Belan**, zamjenik generalne komesarice paviljona Crne Gore i savjetnik potpredsjednika Vlade za ekonomsku politiku i finansijski sistem.

Sekretarka Organizacionog odbora je **Iva Simonović Džarić**, drugi sekretar u Ministarstvu vanjskih poslova.

Prva sjednica Organizacionog odbora održana je 16. februara 2018. godine. Na osnovu zaključaka sa sjednice, generalna komesarica Dušanka Jeknić je 27. februara 2018. godine organizatoru Expo-a potvrdila zakup paviljona. **Prostor paviljona Crne Gore** imaće dva nivoa - na prizemnom nivou veličine **427m²** nalaziće se **galerijski prostor** u kojem će biti postavljena izložba sa elementima arhitekture i dizajna koji izražavaju i valorizuju vrijednosti i specifičnosti podneblja Crne Gore, dok će na spratu biti smješten **kancelarijski prostor** veličine **379 m²** koji će sadržati i multimedijalnu salu i *majlis* (salon za prijem VIP gostiju). U ovim prostorijama održaće se brojni događaji i prezentacije u okviru kojih će se promovisati najbolje crnogorske prakse i projekti iz različitih disciplina.

Paviljon Crne Gore nalazi se **na uglu dvije promenade** u tematskom distriktu „**Održivost**“ i biće **otvoren za posjetioce 12 sati svakoga dana**. Procjenjuje se da će paviljon Crne Gore tokom 173 dana trajanja Expo-a posjetiti **više od milion posjetilaca**, u prosjeku oko 6,000 posjetilaca dnevno.

Ugovor o učešću Crne Gore na Svjetskoj izložbi potpisan je 1. jula 2018. godine² i uključivao je i Aneks kojim je bila predviđena i cijena zakupa paviljona u iznosu od 600,000 američkih dolara. Ambasadi Crne Gore u UAE, 23. januara 2019. godine, dostavljeno je **pismo državne**

² Ugovor su potpisali Dušanka Jeknić, generalna komesarica crnogorskog paviljona i Nadžib Muhamed Ali Ali, izvršni direktor Expo 2020 Dubai. Potpisivanju Ugovora prethodilo je usvajanje Tematske izjave, prvog zvaničnog dokumenta koji zemlje učesnice dostavljaju organizatoru Expo-a na odobrenje. Ovaj dokument definiše glavnu temu predstavljanja, kao i okvirni sadržaj paviljona, omogućavajući opšti pregled strategije, tematskog sadržaja, instalacija na izložbi i glavnih događaja.

ministarke za međunarodnu saradnju i generalne direktorice Expo-a 2020 Dubai Rim Al Hašimi sa obavještenjem da su, prepoznajući posvećenost i angažovanost tima zaduženog za pripremu učešća Crne Gore na Expo-u, **Ujedinjeni Arapski Emirati i Expo 2020 Dubai oslobodili Crnu Goru plaćanja zakupa paviljona.**

U cilju informisanja partnerskih institucija i potencijalnih partnera o programu i sadržaju paviljona, kao i u cilju predstavljanja brojnih mogućnosti koje učešće na Expo-u pruža organizovane su prezentacije projekta:

- **Nacionalnoj turističkoj organizaciji Crne Gore** i lokalnim turističkim organizacijama održana je 18. aprila 2019. godine. Tom prilikom prezentovane su **mogućnosti predstavljanja turističke privrede** Crne Gore na Expo-u 2020.
- **Stranim investitorima** organizovana je 7. oktobra 2019. godine. Informacije o paviljonu Crne Gore i **mogućnostima za promociju investicionih projekata na Expo-u** predstavili su potpredsjednik Vlade za ekonomsku politiku i finansijski sistem i predsjednik Organizacionog odbora mr Milutin Simović i ambasadorica Crne Gore u Ujedinjenim Arapskim Emiratima i generalna komesarka paviljona Crne Gore Dušanka Jeknić. Prezentaciji su prisustvovali vlasnici, izvršni direktori i predstavnici kompanija: Porto Montenegro, Luštica Bay, Porto Novi, Adriatic Properties, Abu Dhabi Financial Group, Jugopetrol, Hipotekarna banka, Podgorička banka i Crnogorska komercijalna banka.
- **Izvršnim direktorima kompanija u državnom vlasništvu** održana je 16. oktobra 2019. godine **sa fokusom na razvoj programa** Nacionalnog paviljona Crne Gore i **predstavljanje prilika za poslovnu promociju** na Expo-u 2020 koje mogu podstaći interesovanje novih tržišta za ulaganje u Crnu Goru. Informacije o projektu dali su potpredsjednik Vlade Simović i ambasadorica Jeknić, a prezentaciji su prisustvovali predsjednici odbora direktora, izvršni direktori i predstavnici kompanija: Elektroprivreda Crne Gore, Aerodromi Crne Gore, HG Budvanska Rivijera, Montenegro Airlines, Montecargo, Nacionalni parkovi Crne Gore, Crnogorski elektroprenosni sistem, Luka Bar, Barska plovdba, Crnogorska plovdba Kotor, Morsko dobro, Plantaže 13. jul, Regionalni vodovod Crnogorsko primorje, Monte Put i DoMEEn, kao i predstavnik Investiciono-razvojnog fonda i direktorica Nacionalne turističke organizacija Crne Gore.

Predstavljanje brojnih mogućnosti koje nudi nastup na Svjetskoj izložbi, kao što su promocija investicija, turističke ponude, nacionalnog prirodnog blaga, inovativnih praksi, kulture i umjetnosti, ima za cilj da podstakne partnerske institucije, biznis sektor i investitore da prepoznaju interese, posebno u sponzorskom dijelu, za pružanje podrške učešću Crne Gore na Expo-u 2020 Dubai.

U kontekstu promocije učešća Crne Gore na Expo-u, na Dan državnosti Crne Gore, 13. jula 2019. godine, na zvaničnoj **internet stranici Expo 2020 Dubai** objavljena je rubrika posvećena paviljonu Crne Gore sa naslovom *Montenegro Pavilion - A new platform for a sustainable and prosperous future* (**Paviljon Crne Gore - Nova platforma za održivu i prosperitetnu budućnost**). Pored toga, na **Expo 2020 Dubai društvenim mrežama** objavljen je **video posvećen paviljonu** koji je do sada ostvario **preko milion pregleda**. Radi još većeg povećanja vidljivosti projekta i svijesti o značaju učešća Crne Gore na ovoj prestižnoj manifestaciji među

širokom publikom, u narednoj fazi biće izrađen **vizuelni identitet, web sajt i stranice na društvenim mrežama.**

Dizajn paviljona

Radi olakšavanja upravljanja projektom izgradnje paviljona, Organizator Expo-a je pripremio vodič koji je neophodno slijediti. Vodič daje precizne instrukcije za proces predaje i odobrenja projekta, kao i za izgradnju i demontažu paviljona. **Proces dizajna paviljona podijeljen je u tri faze:** tematska izjava, koncept dizajn i finalni dizajn.

Prvoj fazi pristupljeno je odmah nakon potvrde zakupa Paviljona, početkom marta 2018. godine, kada je Ministarstvo vanjskih poslova, u saradnji sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma i Ministarstvom nauke, pripremio **Tematsku izjavu** kojom je obrazložen programski okvir predstavljanja Crne Gore na Expo-u 2020. Kako je definisano u Tematskoj izjavi, **ključni cilj crnogorskog paviljona** je da svakom posjetiocu pruži opšte informacije o Crnoj Gori, njenom geografskom položaju, kulturnom i istorijskom razvoju, ali i da obezbijedi specifične informacije koje se odnose na investicioni ambijent, turističku ponudu, nacionalne parkove, vodene resurse, karakteristične ekosisteme i bogatstvo biodiverziteta u Crnoj Gori. Radni naziv izložbe je „**Blagosloveni prirodom**“, a **poruka izložbe** publici Expo-a je važnost očuvanja balansa između prirode i čovjeka. Izložba će predstaviti nacionalno prirodno blago i strategiju očuvanja životne sredine za buduće generacije, uz nastojanje da se maksimalno valorizuju crnogorski ekonomski i investicioni potencijali. Tematska izjava predata je Organizatoru 24. juna 2018. godine i Expo Komitet za tematske izjave ocijenio je kao vrlo uspješnu i sveobuhvatnu, uz obrazloženje da na dobar način objedinjuje nacionalne vizije i strategije Crne Gore, ciljeve učešća i odgovor na Expo temu i sve tri podteme.

Nakon što je odobrena Tematska izjava, pristupljeno je pripremi izrade koncepta i finalnog dizajna. **Shodno zaključcima druge sjednice Organizacionog odbora** koja je održana 1. oktobra 2018. godine, Ministarstvo vanjskih poslova raspisalo je **Konkurs za idejno rješenje postavke izložbe u Nacionalnom paviljonu Crne Gore**, a u cilju izbora najboljeg idejnog rješenja koje će na autentičan i inovativan način odgovoriti zadatoj temi Expo-a i dati odgovarajući prijedlog za originalno predstavljanje Crne Gore na ovom prestižnom događaju. Raspis konkursa objavljen je 15. oktobra 2018. godine. Prema učesnicima konkurs je bio međunarodni, po vrsti javni, po zadatku projektni, po načinu predaje anonimni, a po obliku jednostepeni. Na adresu Ministarstva vanjskih poslova je, do zatvaranja konkursa, 3. decembra 2018. godine, pristiglo dvadeset devet radova, od čega su dvadeset četiri rada zadovoljila formalne uslove konkursa.

Konkursna komisija³ je zasijedala 17. decembra 2018. godine i jednoglasno donijela odluku o dodjeli prve nagrade u iznosu od 10,000 eura konkursnom radu sa šifrom 211307 iza kojeg stoji šestočlani autorski tim čiji je odgovorni predstavnik arhitekta **Matija Vuković**. Žiri je takođe

³ Predsjednik konkursne komisije bio je **Branko Perović**, ambasador, bivši ministar vanjskih poslova i generalni komesar crnogorskog paviljona na Expo-u 2010 u Šangaju, a članovi: **Svetislav Popović** (dekan Arhitektonskog fakulteta Univerziteta Crne Gore), **Luka Molinari** (profesor istorije savremene arhitekture, Univerzitet Campania Luigi Vanvitelli u Napulju), **Nenad Šoškić** (direktor Centra savremene umjetnosti Crne Gore), **Nemanja Čavlović** (specijalista za muzejske kolekcije, Qatar Museums), **Sonja Radović Jelovac** (Studio Synthesis architecture&design, kustosica crnogorskog paviljona na 16. Bijenalu arhitekture u Veneciji) i **Dušan Jeknić** (generalna komesarka crnogorskog paviljona na Expo-u 2020).

jednoglasno odlučio da ne dodijeli drugu i treću nagradu, već da preostala četiri rada iz uže selekcije, uz specijalno priznanje, ravnopravno nagradi u iznosu od po 2,000 eura. Nakon usvajanja Izvještaja o otvaranju koverti sa oznakom „Autor“ utvrđeno je da je **na konkursu učestvovalo preko stotinu autora** koji su poslali radove iz četrnaest zemalja⁴.

Treća sjednica Organizacionog odbora održana je 14. marta 2019. godine. Na poziv Organizacionog odbora, sjednici su prisustvovali i predsjednik žirija Branko Perović koji je tom prilikom predstavio rad konkursne komisije, kao i arhitekta Matija Vuković, odgovorni predstavnik prvonagrađenog autorskog tima koji je održao **prezentaciju konkursnog rada**.

Ministarstvo vanjskih poslova i arhitekta Matija Vuković sklopili su **Ugovor o poslovno tehničkoj saradnji** (br. 03/5-259/3-2) 18. marta 2019. godine. Predmet Ugovora je **izrada idejnog i glavnog projekta paviljona Crne Gore**⁵, a dinamika izrade projekta usklađena je sa regulativama koje je definisao Ogranizator. **Ove regulative obavezuju sve zemlje učesnice da u skladu sa njima završe proces predaje i odobrenja dizajna kako bi mogle pristupiti fazi izgradnje paviljona.**

Nakon potpisivanja Ugovora, organizovana je posjeta arhitektonskog tima direkciji Expo-a u Dubaiju, u okviru koje je **predstavljeno idejno rješenje relevantnom tehničkom timu Expo-a i razmatrano usklađivanje pojedinačnih elemenata idejnog rješenja sa lokalnim propisima**. Tokom boravka arhitekata u Ujedinjenim Arapskim Emiratima, organizovano je i više sastanaka sa potencijalnim izvođačima koji su prethodno izrazili interesovanje za saradnju. Sa pojedinim izvođačima koji su iskazali interesovanje da, osim na produkciji izložbe, rade i na kreativnom i tehnološkom planu⁶ i blagovremenom usklađivanju sa lokalnim propisima, organizovan je niz sastanaka i *pro bono* online radionica u cilju pronalaska adekvatnog, održivog i ekonomičnog rješenja postavke izložbe. Na ovaj način nastoji se osigurati da će se izvođenje radova realizovati bez naknadnih izmjena i dodatnih troškova.

Projekat dizajna trenutno je u završnoj fazi izrade preliminarnog dizajna. Da bi se pristupilo predaji dizajna, zemlja učenica je dužna da zvanično imenuje **izvođača radova i lokalnog licenciranog konsultanta (Architect of Record)** koji će biti u stanju da ispune zahtjeve nadležnih organa UAE i Organizatora Expo-a 2020.

Izgradnja paviljona:

Paviljon se može preuzeti od **20. januara 2020. godine**, pod uslovom da Organizator odobri svu dokumentaciju koju je potrebno priložiti prije preuzimanja paviljona i početka građevinskih

⁴ Konkursni radovi su, osim iz Crne Gore, pristigli i iz sljedećih država: Bosne i Hercegovine, Brazila, Italije, Južnoafričke Republike, NR Kine, Sjedinjenih Američkih Država, Slovenije, Srbije, Španije, Švajcarske, Turske, Ujedinjenih Arapskih Emirata i Velike Britanije.

⁵ Projekat sadrži arhitektonske radove i radove na mehaničkim, elektro i vodovodnim instalacijama, kao i radove na enterijeru, materijalizaciji, instalaciji postavke i povezanim tehnološkim opremanjima.

⁶ Tehnološki plan izložbe, između ostaloga, podrazumijava: rasvjetu, ton, akustiku, video instalacije, hardver, softver i interakcije.

radova. Na samom početku ovog procesa, izvođač radova mora predati odgovarajuće kvalifikacije, između ostalog, Komercijalnu licencu izdatu od strane Odjeljenja za ekonomski razvoj Dubaija (DED - *Department of Economic Development*), Profesionalnu licencu koju takođe izdaje DED⁷ kao i relevantne predkvalifikacije.

Nadalje, izvođač radova mora imenovati **kvalifikovanog konsultanta za nadzor** koji će preuzeti potpunu odgovornost za građevinske radove i osigurati njihovu usklađenost sa propisima nadležnih organa Dubaija. Konsultant za nadzor takođe mora upravljati osiguranjem, tehničkim funkcijama i rasporedom izvršnih aktivnosti na gradilištu kako bi se osigurao pravovremeni zavšetak radova u paviljonu. **Rezime glavih izvršnih aktivnosti na izgradnji paviljona**, u skladu sa ključnim rokovima koje je postavio Organizator predstavljeni su u sljedećoj tabeli:

Opis aktivnosti	Nadležnost	Vremenski rok
Izrada i predaja idejnog projekta	Arhitekta i Lokalni konsultant	4 sedmice (može da varira)
Odobrenje idejnog projekta	Expo	3 sedmice
Izrada i predaja finalnog projekta	Arhitekta i Lokalni konsultant	4 sedmice (može da varira)
Odobrenje finalnog projekta	Expo	3 sedmice
Građevinski crteži	Izvođač radova	4 sedmice (može da varira)
Odobrenje zahtjeva za preuzimanje paviljona i dozvola za početak radova na opremanju	Expo	3 sedmice
Izgradnja i opremanje enterijera i instalacija izložbe	Izvođač radova	16 sedmica (može da varira)
Krajnji rok za opremanje enterijera	Izvođač radova	20.07.2020.
Instalacija izložbe	Izvođač radova	4 sedmice
Krajnji rok za instalaciju izložbe	Izvođač radova	20.09.2020.
Testiranje i obuka operativnog osoblja	Učesnik i Izvođač radova	2 sedmice
Otvaranje Expo-a	Expo	20.10.2020.

Da bi radovi u paviljonu bili završeni na vrijeme, po principu “**ključ u ruke**“, izvođač mora da realizuje građevinske radove i instalaciju izložbe u skladu sa prethodno odobrenim građevinskim crtežima, zatim da obezbijedi sve elemente potrebne za arhitektonske radove i radove na mehaničkim, elektro i vodovodnim instalacijama, opremanju i elementima rasvjete, kao i da izvrši instalaciju tehnoloških elemenata. Prijedlog je da **snadbijevanje svim audio i video hardver elementima** (kompjuteri, monitori, projektori, itd.) **bude obezbijeđeno putem**

⁷ Odjeljenje za ekonomski razvoj Dubaija izdaje ovu licencu samo kada relevantni državni organ odobri rad u određenoj djelatnosti. Na primjer, za izdavanje licence za rad na protivpožarnim sistemima potrebna je saglasnost Civilne odbrane u Dubaiju (*Dubai Civil Defence*).

iznajmljivanja na period od deset mjeseci, što je ekonomski isplativije u poređenju sa kupovinom istih.

Paralerno sa ovom fazom, neophodno je raditi na **razvijanju multimedijalnih sadržaja** što podrazumijava koordinaciju idejno-kreativnog procesa, zatim koordinaciju produkcije i postprodukcije sadržaja i njegovo integrisanje u ostatak izložbe.

S obzirom na kompleksnost projekta, neophodnost efikasnog upravljanja resursima i ograničenost vremenskog roka, **potrebno je da se izabere izvođač radova koji može obezbijediti metodologiju koja uključuje planiranje, usmjeravanje, praćenje, usklađivanje i kontrolu svih segmenata izgradnje paviljona**, od lokalnog licenciranog arhitekta do postprodukcije interakcija i sadržaja izložbe kako bi se kvalitetno i blagovremeno realizovale međupovezane projektne aktivnosti.

Na osnovu člana 20 Zakona o javnim nabavkama („Službeni list CG”, br. 42/11, 57/14, 28/15 i 42/17), jedan od načina **spровоđenja postupka javne nabavke je otvoreni postupak** u kojem zainteresovana lica mogu da podnesu ponude u skladu sa uslovima utvrđenim pozivom za javno nadmetanje u otvorenom postupku i tenderskom dokumentacijom. Imajući u vidu gore navedeno, Ministarstvo vanjskih poslova će, uz pomoć Ministarstva finansija, sprovesti predmetni postupak i **izabrati izvođača radova na osnovu ekonomski najpovoljnije ponude** sa podkriterijumima najniže ponuđene cijene i kvaliteta koji se iskazuje kroz reference ponuđača na izvođenju istih ili sličnih radova u posljednjih pet godina.

Ostale aktivnosti u pripreмноj fazi

Na drugoj sjednici Organizacionog odbora koja je održana 1. oktobra 2018. godine, po prijedlogu generalne komesarke Jeknić, usvojen je prijedlog sastava **projektnih timova za postavku izložbe i program**. Članovi ova dva tima, čiji rad treba da koordinira rukovodilac projektnog tima za program prof. Branislav Mićunović u narednom periodu definišće cjelokupan **repertoar događaja sa kojima će se predstaviti Crna Gora** na Expo-u 2020. Centralni događaj na tom repertoaru će biti **proslava Dana državnosti** koja je zakazana za 11. februar 2021. godine. Tim povodom biće organizovana posebna ceremonija na *Al Wasl Plazi*, centralnom trgu na Expo sajtu, kao i brojni drugi prateći događaji, a vođa crnogorske delegacije tom prilikom će biti Predsjednik Milo Đukanović.

Osim pripreme programa, potrebno je realizovati **dodatne aktivnosti u cilju pravovremene pripreme ostalih segmenata učešća** Crne Gore na Expo-u 2020, kao što su: opremanje kancelarijskog i revijalnog prostora na prvom spratu paviljona, selekcija suvenira i ostalih proizvoda koji će se izlagati po principu komisije prodaje⁸, organizacija smještaja, prevoza, osiguranja i dobijanja radnih dozvola za zaposlene u paviljonu, organizacija transporta robe iz Crne Gore za Dubai, kao i obuka osoblja koje će raditi sa posjetiocima.

⁸ Na kraju izložbenog prostora, prije izlaza iz paviljona nalaziće se **suvenirnica** sa radnim imenom "Uspomene na Crnu Goru" (*Memories of Montenegro*), u kojoj će posjetioci moći da kupe crnogorske suvenire i proizvode.

Pokrenut je postupak za dobijanje Expo licence, odnosno akreditacije koja se izdaje svim zemljama učesnicama Expo-a 2020. Licenca omogućava organima UAE da identifikuju zvanične učesnike Expo-a koji u tom svojstvu izvršavaju propisane obaveze i uživaju određene privilegije, a koje su direktno vezane za nastup na Expo-u 2020 poput: otvaranja bankovnog računa, podnošenja zahtjeva za refundaciju PDV-a, dobijanje potrebnih dozvola za izvođenje građevinskih radova i sl.

Imajući u vidu Odluku Vlade Crne Gore kojom je zadužila državne organe i javne ustanove čiji je osnivač država da obustave zapošljavanje zasnivanjem radnog odnosa na neodređeno i određeno vrijeme do 1. marta 2020. godine, kao i činjenicu da je do početka Expo-a 2020 ostalo manje od godinu dana, **posebno ističemo poteškoću angažovanja operativnog tima koji će raditi na gorepomenutim pripremnim aktivnostima.** svi članovi tima koji trenutno rade na pripremi nastupa Crne Gore na Expo-u 2020 istovremeno su angažovani na drugim pozicijama i odgovornim funkcijama u državnim organima, a njihov rad na projektu Expo zasnovan je na volonterskoj osnovi. Do sada je angažovan samo jedan izvršilac na poslovima vezanim za projekat Expo.

Finansijski plan

U budžetu Ministarstva vanjskih poslova je za potrebe realizacije aktivnosti i organizacije nastupa Crne Gore na Expo-u za 2018. godinu opredijeljeno 50,000.00 eura, dok je za 2019. godinu opredijeljeno 260,000.00 eura. Takođe, Ministarstvo vanjskih poslova je dostavilo Ministarstvu finansija prijedlog budžeta za 2020. godinu u iznosu od 1,517,992.96 eura, koji uključuje troškove pripremnih aktivnosti učešća, kao i troškove učešća na izložbi u periodu oktobar - decembar 2020. godine.

Preliminarna analiza troškova cjelokupnog učešća Crne Gore na Expo-u 2020 (u periodu od 2018. do 2021. godine) **pokazuje da će za ovaj projekat biti utrošeno oko 4 miliona eura.** Procijenjeni kapitalni izdatak, koji se odnosi na izgradnju paviljona, prema preliminarnim komercijalnim ponudama koje je do sada dostavilo nekoliko ponuđača, **iznosiće između 2.1 i 2.3 miliona eura.** Navedeni planirani izdatak potrebno je izmiriti u 2020. godini, prema dinamici koja će biti definisana sa izvođačem projekta.

Zbog specifičnosti projekta i karakteristika tržišta zemlje domaćina, u ovoj fazi nije moguće precizirati iznose pojedinačnih budžetskih stavki projekta, poput: smještaja i avionskih karti za zaposlene, zatim troškova režija, održavanja i osiguranja izložbe, realizacije programa, kao i troškova reprezentacije i zakupa prostora za prijem delegacija. Takođe, broj lica angažovanih na projektu, zavisiće od konačno definisanog plana svih programskih aktivnosti koje će se realizovati u paviljonu.

Planirano je da se nedostajuća sredstva obezbijede iz donacija, sponzorstava i finansijske podrške partnerskih kompanija i institucija koje će se predstaviti u paviljonu Crne Gore. Sa tim u vezi, u CKB banci je otvoren poseban žiro račun za sredstva planirana da se obezbijede na ovaj način.

Neposredno nakon prezentacije projekta izvršnim direktorima kompanija u državnom vlasništvu, kao i stranim investitorima u oktobru ove godine, iskazano je veliko interesovanje za

predstavljanje na Svjetskoj izložbi i shodno tome pružanje finansijske podrške cjelokupnom učešću Crne Gore na Expo-u.

Iako još uvijek nijesu poznati podaci o budžetima za učešće na Svjetskoj izložbi koje su opredijelile sve zemlje učesnice, iz do sada objavljenih informacija, može se zaključiti da je procijenjeni iznos budžeta Crne Gore minimalan za realizaciju tipa učešća za koji se Crna Gora opredijelila. Važno je istaći, da prilikom pregovaranja sa organizatorom Expo-a, povoljniji tip učešća nije bio ni ponuđen, s obzirom da su manji paviljoni opredijeljeni za zemlje sa BND *per capita* 4,035 američkih dolara i manje⁹.

Prijedlog zaključaka:

1. Vlada Crne Gore na sjednici od _____ 2019. godine usvojila je Informaciju o realizaciji pripremnih aktivnosti za učešće Crne Gore na Svjetskoj izložbi "Expo 2020 Dubai".
2. Zadužuju se Generalna komesarka paviljona Crne Gore na Svjetskoj izložbi „Expo 2020 Dubai“ i Organizacioni odbor da Vladi Crne Gore dostave predlog sistematizacije radnih mjesta u menadžerskom i operativnom timu kancelarije Expo-a i paviljona Crne Gore na Svjetskoj izložbi, sa predlogom modela popune radnih mjesta.
3. Zadužuje se Organizacioni odbor za učešće Crne Gore na Svjetskoj izložbi „Expo 2020 Dubai“ da kreira donatorske/sponzorske pakete koji će biti ponuđeni domaćim i inostranim kompanijama za njihovo predstavljanje kroz učešće Crne Gore na Svjetskoj izložbi

⁹ Expo 2020 Dubai Special Regulation (Special Regulation No.2), *Concerning the Conditions of Participation in the Exhibition*, str. 3.